

על המתחברים

יון קראיון

משורר רומני. כמה משיריו תרגם לעברית המשורר וניצול השואה שמעון הרן ז"ל. לא נמצאו עליו פרטים נוספים.

אברהם סוצקבר

נולד בשנת 1913 בעיירה סמורגון בליטא (כיום בלרוס).

מחשובי המשוררים בשפת היידיש של המאה ה-20. משפחתו התיישבה בוילנה ב-1920, שם למד בחדר ובגימנסיה. את שיריו החל לכתוב כבר בגיל ארבע עשרה, והם התפרסמו בכתבי עת שונים, באירופה ובארצות הברית. עם פלישת גרמניה לברית המועצות בקיץ 1941 הועבר סוצקבר לגטו וילנה, שם היה מעורב בחיי התרבות. הוא ברח עם אשתו ליערות והצטרף אל הפרטיזנים, ואחד מעיסוקיו היה גביית עדויות על פשעי הנאצים. סוצקבר המשיך לכתוב בזמן זה יותר משמונים שירים ופואמות. בסוף המלחמה שימש עד במשפטי נירנברג מטעם התביעה הסובייטית ובסופו של דבר עלה לישראל בשנת 1949 והתגורר בתל אביב. בארץ ערך את כתב העת היידישאי לספרות ותרבות די גאלדענע קייט ("שרשרת הזהב"). בשנת 1985 זכה בפרס ישראל לספרות יידיש. אברהם סוצקבר נפטר בשנת 2010.

אבא קובנר

נולד בשנת 1918 בסבסטופול ברוסיה.

יעקב ברזילי

נולד בשנת 1933 בעיר דברצן בהונגריה.

משורר. עם פלישת הגרמנים להונגריה ב-1944 עבר ברזילי לגטו וחי שם זמן קצר. מרבית יהודי הונגריה נשלחו לאושוויץ, ואילו ברזילי ומשפחתו עלו על רכבת שנסעה לאוסטריה. משם הם שולחו למחנה הריכוז ברנ-בלזן בגרמניה, ובו נספו אביו וסבו. ברזילי עלה לישראל בשנת 1949, ואחותו ואמו, ששרדו אף הן, הצטרפו אליו מאוחר יותר. הוא התיישב בקיבוץ חצור ולאחר שנתיים היה ממקימי קיבוץ דביר. ברזילי הוציא לאור ספרי שירה רבים. הספרים תורגמו לשפות זרות, והלחינו אותם מלחינים בולטים דוגמת אהרן חרל"פ ויורם מיוחס. ברזילי משתתף באירועי ספרות ותרבות מגוונים. הוא עבד שנים רבות בתור יועץ מס, והוא מרצה במוסדות שונים על שואת יהודי הונגריה וחבר במועצת יד ושם.

משורר וסופר. היה מפקד מחתרת הפרטיזנים בגטו וילנה וממייסדי תנועת "הבריחה" לאחר המלחמה. קובנר התחנך בגימנסיה העברית בוילנה, למד אמנות פלסטית והיה חניך בתנועת "השומר הצעיר". בזמן המלחמה, כאשר גר בגטו, הגיעו אליו ידיעות על רצח המוני של יהודים, ובעקבות זאת יזם את רעיון ההתקוממות. עם תומכיו הקים את "ארגון הפרטיזנים המאוחד" שהורכב מתנועות הנוער בגטו. אנשי הארגון ברחו אל היערות בספטמבר 1943, בימי הגירוש האחרונים של יושבי הגטו. ביערות רודניקי פיקד על החטיבה היהודית. בשנת 1946 הגיע לארץ עם אשתו ושותפתו למחתרת ויטקה קמפנר (קובנר) ועם חברים פרטיזנים נוספים. לאחר מלחמת השחרור התיישבו קובנר וזוגתו בקיבוץ עין החורש, ושם הקדיש את זמנו לכתיבה. הוא היה מעורכי ספר הפרטיזנים היהודים, וביצירתו תיאר את חוויותיו משתי המלחמות שהשתתף בהן. בשנת 1970 קיבל את פרס ישראל בתחום הספרות. קובנר נפטר בשנת 1987.

זלמה מרבאום-אייזינגר

נולדה בשנת 1924 בעיר צ'רנוביץ' שהייתה בשליטת רומניה (כיום באוקראינה).

ש' פודלובסקי

נולד בפיוטרקוב בפולין.

זלמה גדלה בצ'רנוביץ' ולמדה שם בבתי ספר כלליים ששפת הלימוד בהם הייתה רומנית. בשנת 1938, עם החלת חוקי הגזע והחרפת האנטישמיות, התרחבה הפעילות של תנועת "השומר הצעיר", וזלמה הצטרפה אל הקן. כמו כן היא הייתה חברה בקבוצה של בני נוער שהתכנסה בפארקים ודנה בהוגים, בסופרים ובמשוררים גרמנים ואף כתבה בעצמה שירה. בעקבות פלישת הסובייטים לרומניה ב-1940 התפרק הקן, אך בהסכמת הרשויות הוקם תיכון יהודי בשפת היידיש, שם למדה זלמה כשהיא ממשיכה בפעילותה התרבותית והחברתית. בזמן "מבצע ברברוסה" הורע מצב היהודים באזור, ובאוקטובר 1941 הוכזו יהודי צ'רנוביץ' בגטו. זלמה ניסתה לברוח, אך זוהתה כיהודייה ונתפסה. ביוני 1942 שולחה עם משפחתה למחנה העבודה מיכאילובקה שבאוקראינה. זלמה נפטרה בדצמבר 1942 ממחלת הטיפוס, והוריה נפטרו זמן קצר לאחר מכן. השירים שכתבה הוקדשו לידידה לייזר פיימן שטבע כשהיה על אניית המעפילים "מפקורה" בים השחור. לפני כן הספיק להעביר את ספר השירים לאלזה, חברתה של זלמה, והמורה שלה מבית הספר היידישאי, פרופסור הרש סגל, הוציא אותו לאור.

בילדותו למד את מלאכת הדפוס ועבד כסגר ומגיה, עבודה שקירבה אותו אל סופרים ומשוררים. הוא החל לפרסם את שיריו בשנות ה-30 בעיתונות היידישאית. לאחר המלחמה היה ממקימי העיתונות היהודית בלשון היידיש. כשהגיע ארצה המשיך במקצועו והיה המגיה של היומון די לעצטע נייעס ("החדשות האחרונות").

מרדכי גבירטיג

נולד בשנת 1877 בקרקוב בפולין.

יהושע צנדורף

נולד בשנת 1902 בלודז' בפולין.

גדל במשפחה דתית, הוסמך לרבנות והיה פעיל בתנועת "הפועל מזרחי". כאשר עבר לוורשה היה פועל דפוס בביטאון והחל לפרסם שירים. המשטרה החשאית הפולנית עקבה אחריו, ועם עליית הנאצים לשלטון הוא ברח לדנציג ולאחר מכן לפריז. הוא נכלא במחנה המעבר פיתיוויה בצרפת, שם המשיך בפעילותו הפוליטית והתרבותית. בפיתיוויה כתב את השיר לא נשבר פה עוז רוחנו, שהיה להמנון אסירי המחנה. בשנת 1942 גורש לאושוויץ ושם נספה. שיריו הוברחו דרך אשתו סטלה.

משורר עממי שכתב ביידיש. נולד למשפחה ענייה, למד בחדר עד גיל עשר ולאחר מכן עבד בנגרות במשך כל חייו. הנטייה לאמנות הייתה קיימת אצלו מגיל צעיר, והוא היה פעיל בחוגי תנועת הפועלים היהודים, שם התוודע לספרות היידיש, והיה שחקן חובב בתאטרון. באותה תקופה החל לפרסם שירים וביקורת תאטרון בעיתון הפועלים. את הלחנים לשירים לקח משירתם של חיילים בני עמים שונים ששירתו אתו בצבא במלחמת העולם הראשונה. שיריו התפרסמו והושמעו במופעי תאטרון, בקונצרטים, בתכניות רדיו וברחובות. שירו המפורסם "שריפה, אחים, שריפה" נכתב בתגובה לפוגרום שנעשה ביהודי פשיטיק בפולין והיה למעין המנון יהודי בתקופת השואה. ההערכה היא שהוא כתב כמאה שירים במהלך חייו. בזמן המלחמה ברח לכפר לאגיבניקי ליד קרקוב, ולאחר מכן בשנת 1942 נשלח לגטו קרקוב, שם נרצח.

לייב אופסקין

נולד בשנת 1908 בוילנה בליטא.

מורה ומשורר. בגטו וילנה שימש סגן יושב ראש ועד העזרה והיה חבר ב"ארגון הפרטיזנים המאוחד". עם חיסול הגטו הועבר למחנה העבודה ה.ק.פ. ביולי 1944 החלו הגרמנים לירות באסירי המחנה, וחברי ארגון הפרטיזנים השיבו באש. בעקבות הלחימה הצליחו כמאה יהודים להימלט מהמחנה, אך אופסקין נפל בקרב. שירים שכתב הושרו רבות בפי יהודי גטו וילנה.

מאריה באנוש

נולדה בשנת 1914 בבוקרשט ברומניה.

משוררת, סופרת ומתרגמת. אחת הדמויות הבולטות בשירה הרומנית. את שירה החלה לפרסם כבר בגיל צעיר, וספר שירה הראשון הוצא לאור ב-1937. מאריה למדה בפקולטה למשפטים ולספרות. בשנת 1941 הייתה ברשימת הסופרים היהודים שמכירת ספריהם נאסרה. היא אמנם לא חוותה את השואה על בשרה אך עסקה בנושא בכמה שירים. כמו כן היא פרסמה מחזות, ספרי ילדים, תרגומי שירה ופרוזה. באנוש נפטרה בשנת 1999.